

О. Б. Бушев

СПІЛЬНІСТЬ КОНЦЕПТОСФЕР СЛОВ'ЯНСЬКИХ НАРОДІВ: ПОЕЗІЯ СЛОВ'ЯНСЬКИХ КРАЇН

Стаття демонструє спільність концептів і тем сучасної слов'янської поезії, що вказує на життєвість ідеї слов'янської єдності в нових геополітичних реаліях Європи ХХІ століття.

Ключові слова: сучасна слов'янська поезія, славістика, концепти.

УДК 801.561.3:81'1'23

О. О. ПОЖАРИЦЬКА

АВТОРСЬКИЙ КОНЦЕПТ ПОЗИТИВНОСТІ В ХУДОЖНЬОМУ ТВОРІ: ФІЛОЛОГІЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ

Стаття розглядає різні дефініції терміна «концепт» у сучасній лінгвістиці. У процесі аналізу автор пропонує власну філологічну інтерпретацію цього поняття щодо досліджень художнього тексту та мовленнєвого портрету головних героїв.

Ключові слова: авторський концепт, позитивність, негативність, персонажне мовлення, синтаксис.

Когнітивна наука, що отримала чіткого окреслення як така лише у 60-х рр. ХХ ст., спричинила появу нової парадигми наукових знань. Так, 1956 року на Симпозіумі Масачусетського університету вчені дійшли остаточної згоди, що вивченням законів сприйняття, запам'ятовування та мислення має займатися окрема наукова галузь. Когнітивна лінгвістика, що виникла з неї майже 30 роками пізніше, у свою чергу, не лише отримала позитивне сприйняття наукової спільноти, а й досі залишається одним з найактуальніших напрямів дослідження лінгвістичних проблем. Якщо «мова являє собою безперервну діяльність духу, що намагається перетворити звук у вираження думки» [6, с. 91], то когнітивна лінгвістика саме й намагається вирішити проблему когнітивно-інструментальної природи мови, її роль у породженні, сприйнятті та розумінні інформації.

Наша робота присвячена аналізу основоположного та ключового терміна когнітології «концепт» у плані його розуміння на перетині мовної матерії тексту та авторського мислення його творця. Актуальність дослідження впливає з гносеологічної важливості проблеми *мова—мислення*, а також зумовлена відсутністю серйозної гносеологічної бази розуміння сутності концепту як лінгвістичного терміна. Отже, основним методом дослідження мови та мовлення в когнітивній парадигмі слугує концептуальний аналіз, що складається у виявленні смислового наповнення і формального втілення різних концептів. Таким чином, основною поняттєвою категорією когнітивної лінгвістики є концепт (сенси, ментальне уявлення). Проте саме поняття концепту в науці про мову досі не отримало однозначної інтерпретації.

Дослідженню концепту як лінгвістичної категорії та термінологічного апарату когнітивної лінгвістики присвячували свої роботи такі видатні лінгвісти, як С. Аскольдов, М. Ф. Алефіренко, А. Бабушкін, А. Вежбицька, С. Воркачов, Р. Джекендорф, Н. Жинкін, Ю. Караулов, В. Карасик, О. Кубрякова, В. Манакин, О. Селванова, Ю. Степанов, І. Стернін та ін.

Загалом, на даний момент існує біля двадцяти різних дефініцій концепту, кожна з яких по-новому розглядає це складне ментальне утворення. Запозичений з математичної логіки, термін «концепт» а priori, як і будь-який інший науковий термін, потребує достатньо чіткої дефініції. Інакше неможливо було б простежити й дослідити способи його матеріалізації у мові.

Метою нашого дослідження є окреслення авторського концепту позитивності в художньому творі і його матеріальне втілення в синтаксисі мовлення головного героя-носія цього концепту. Відповідь на це питання надасть змогу пояснити майже неосвітлену в лінгвістиці галузь категоризації світу у людському уявленні на загально сприйняте позитивне та негативне.

Таким чином, у фокусі даного дослідження є концепт позитивності як авторське розуміння моральних цінностей і можливість його прояву у мовленні персонажів твору. Для вирішення поставленої проблеми простежимо походження і сучасне розуміння концепту в лінгвістиці в цілому.

Термін «концепт» виник у середні віки у філософії, визначивши напрямок філософів-прихильників Абельяра як концептуалізм. Під концептом у філософії розуміють смислове ядро, спільність речей у їх когнітивному значенні в навколишньому світі, «КОНЦЕПТ (лат. *conceptus* — поняття) сутність поняття, його змістова наповненість при абстрагуванні від конкретно-

мовленнєвої форми виразу» [24]. Згідно з «Енциклопедичним словником» Ф. Брокгауза і І. Ефрона, «концепт чи поняття, як воно є, не можна видати за те спільне, що існує в речах; можна стверджувати лише, що існує щось таке у речах, з приводу чого з'являється концепт. Концепт же сам по собі існує лише в розумі, у думках дослідника навколишнього світу — але досліджене та пізнане в цьому понятті має об'єктивний характер та обґрунтовано природою речей, як вони створені творцем» [21, с. 465].

Пізніше термін «концепт» став широко використовуватися в мовознавстві як основа теорії категоризації і прототипу. Когнітивна лінгвістика оперує поняттями «концепт» і «концептуальна інформація» людей про світ навколо них, включаючи саму людину. Концепт у даному аспекті подібний значенню слова, але відрізняється системою зв'язків: якщо стосовно значення слова ми говоримо про систему мови, то концепт функціонує в системі логічних відносин і форм у мовознавстві та логіці [27, с. 123].

Згідно з визначенням В. Ніконової, «концепти є одиницями пізнання світу, це фрагменти свідомості та мислення, що відображають та узагальнюють людський досвід та осмислену в різних типах діяльності дійсність. Концепти розуміють як цілісні утворення особливого вигляду, яким властива здатність поповнюватись, змінюватись та відображати людський досвід» [14, с. 164].

З наведеного вище виходить, що концепт у філософії і лінгвістиці — зміст поняття, смислове значення імені (знаку). Він відрізняється від самого знаку і від його наочного значення (денотата, об'єму поняття). Концепти виступають виразниками когнітивної картини світу у свідомості. К. Юнг, Е. Нойман, Е. Мелетинський присвятили свої роботи опису архетипічних властивостей вивчення концептів. Багато українських філософів і фахівців у галузі мовознавства (серед них О. Селіванова, Ж. Соколовська, Л. Синельникова, Л. Пелепейченко та ін.) вивчали дану проблему. В. Манакін вказує на безліч інтерпретувань концепту, а С. Аскольдов прямо називає концепт «досить загадковою величиною» та пов'язує його з лексичним значенням слова [1, с. 267].

Отже, у сучасній концептології загалом виокреслюються два підходи до розуміння концепту: когнітивний та лінгвокультурологічний. Якщо когнітивна лінгвістика виявляє типи концептів — фрейм, схема, сценарій, — то лінгвокультурологічні дослідження складають словники концептів як культурних цінностей [19].

Представники когнітивного підходу вважають концепт локалізованим у свідомості засобом людського мислення, що має мовну об'єктивізацію.

До дослідників когнітивних концептів належать такі видатні лінгвісти, як А. Бабушкін, О. Бессонова, О. Воробйова, С. Жаботинська, О. Кубрякова, М. Піменова, З. Попова, І. Стернін, О. Селіванова, І. Шевченко та ін. Так, О. Кубрякова зазначає, що концепт — це квант знань, оперативна одиниця пам'яті, ментального лексикону [26, с. 90]. О. Селіванова вказує, що це — фрагменти знання, способи їх обробки, переробки та використання; «інформаційна структура свідомості, різнооб'єктна, певним чином організована одиниця пам'яті, яка містить сукупність знань про об'єкт пізнання, вербальних та невербальних, набутих шляхом взаємодії п'яти психічних функцій свідомості та позасвідомого» [17, с. 410]. В. Кузнецов отожднює смисл і концепт, кажучи, що останній є загальним ментальним змістом [11, с. 21]. І. Стернін вважає основою концепту першообраз, а сам концепт — мисленнєвою організованою структурою. Проте дослідник підкреслює суб'єктивність концепту, який є, на його думку, результатом індивідуального пізнання, а виведення загальних концептів вважає таким, що призводить до спрощення суті певного концепту [20]. К. Рахіліна термінує концепт як мовне явище, інваріант значення лексеми, головною ознакою якого є неізолірованість і пов'язаність з іншими концептами [15]. Проте, не можна відкидати невербальну та енциклопедичну сторони концепту, а також той факт, що концепти не обов'язково висловлюються лише лексично. Наприклад, В. Кашкін пропонує розглядати мовну базу концепту як поле — систему різнорівневих одиниць, що базується на певній семантичній категорії, тобто концепті [9, с. 45]. Р. Джекендорф називає концептом сутність у людській голові, що показується людині у мові, малюнках та ін. [23].

До представників другої групи належать Н. Арутюнова, О. Бабаєва, А. Вежицька, С. Воркачов, В. Карасик, Д. Лихачов, В. Нерознак, Ю. Степанов та ін. Ю. С. Степанов пов'язує концепти з культурою у людській свідомості та вважає, що вони — «згусток культури у свідомості людини, те, у вигляді чого культура входить у ментальний світ людини» [19, с. 14]. А. Вежицька вказує, що концепт — об'єкт зі світу ідеального, який має ім'я та відображає певні культурнозумовлені уявлення людини про світ діяльності, та зазначає, що лише мовні універсали можуть допомогти при зіставленні концептуальних систем різних мов [4, с. 46]. О. Бабаєва характеризує концепт як структуру, де фіксуються цінності певного соціуму, а загальну мету лінгвокультурології пов'язує з установленням ціннісних орієнтирів соціуму [2, с. 110—111]. В. І. Карасик тлумачить концепти у поєднанні трьох основних складників: поняття, асоціація, цінність [8]. В. І. Карасик та Г. Г. Слишкін, розрізняючи два види концептів — когнітивні та лінгвокультурні, — наголошують, що в останньому є акцентуалізація ціннісного елементу.

«Лінгвокультурний концепт — умовна ментальна одиниця, що використовується в комплексному вивченні мови, свідомості та культури», знаходиться у людській свідомості, реалізується у мові та/або мовленні та детермінується культурою. Таким чином, концепт вважається ментальною проекцією елементів культури [7, с. 76].

Г. Слишкін наводить дві основні відмінності між когнітивним та лінгвокультурним розумінням концепту. По-перше, «для когнітивіста одному концепту відповідає одна мовна одиниця; для лінгвокультуролога концепт має властивість поліапеліруваності, тобто може і має реалізуватися за допомогою цілого ряду одиниць мови», по-друге, «для когнітивіста кожному слову відповідає свій концепт; для лінгвокультуролога іменами концептів є обмежене число культурно значущих одиниць (концептами є лише абстрактні сутності)» [18, с. 22].

Як відомо з формальної логіки, одним з найважливіших завдань визначення є уточнення змісту слів, що використовуються в процесі роздуму [12, с. 67]. Наведені вище різноманітні дефініції концепту переконують у необхідності чіткої конкретизації даного терміна для адекватного використання його в конкретному лінгвістичному дослідженні. З цією метою спробуємо специфікувати значення «концепту» для граматичного дослідження у плані авторського вираження ним позитивності/негативності в художньому творі.

Визначимо значення концепту для художнього твору.

Якщо концепт слугує «поясненню одиниць ментальних чи психічних ресурсів нашої свідомості або тієї інформаційної структури, що відображає знання та досвід людини» [26, с. 90], то він відображає суть явища в свідомості людини, не будучи при цьому поняттям, тотожним «плану змісту» художнього образу. План змісту художнього образу в такому разі нестиме об'єктивну інформацію про образ, що одержується лише з певного твору-носія даного образу і можливий буде тільки за наявності твору. Концепт же певних особових якостей і явищ (позитивність/негативність, любов/ненависть, розумність/дурість тощо), у свою чергу, спочатку існує у свідомості людини, оскільки це «оперативна змістовна одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи та мови мозку, всієї картини світу, віддзеркаленої в людській психіці» [там же] і лише репрезентується художніми образами, викликаючи їх відповідне сприйняття у читача. Дані концепти не є природженими, а формуються у процесі пізнання світу і комунікації. Саме цим і пояснюється багатоаспектне вивчення терміна у філософії і мовознавстві, а також у літературознавстві, тісно пов'язаному з обома науками.

Таким чином, концепти при читанні художнього твору формуються в думках читача на базі творів, це загальні поняття про навколишній світ, людську особу і систему етичних норм, що є особливою формою пізнання дійсності, а сам концепт у художньому творі являє собою форму пізнання оточуючої дійсності, що дає уявлення про навколишній світ та відображає знання та досвід людини, використовуючи ментальні та психічні ресурси свідомості. Окрім загальнолюдських, на авторський концепт накладається сітка національного та індивідуально-авторського концепту.

У кожному окремо взятому художньому творі закладені певні концепти позитивності і негативності моральних якостей і моделей поведінки, які реалізуються в системі персонажів. Саме на зіставленні персонажів-носіїв різних за своєю суттю ідей моральності, що втілюють їх у своїх діях і вчинках, найчастіше будується зовнішній конфлікт у творі (герой-антигерой) [28, с. 603].

Автор висловлює та прокламує свої ідеї через власні твори. Якщо на архаїчних стадіях розвитку мистецтва персонажі не володіли чіткими характеристиками, а були просто дійовими особами, то пізніше вони стають безперечними носіями людських характерів та ідей [28, с. 56]. Ми згодні з В. Г. Ніконовою в тому, що «сформульовані у контексті когнітивної лінгвістики ідеї про існування концептуальної картини світу як цілісної, постійно конструйованої системи знань про універсум, яку має індивід... дають можливість дослідити авторський концептуальний світ, що уможлиблює описання психологічного «портрету» автора, дає змогу порівняти образні картини світу різних поетів та письменників» [14, с. 163].

Двадцять століття запропонувало багато ідей для вирішення проблем зв'язку між мисленням та мовленням людини як творця певного мовотвору. У художньому творі є три головні антропоцентри — автор, персонаж, читач [10, с. 85]. Зрозуміло, що лише перші двоє виступають у художньому творі мовцями. Н. Д. Арутюнова зазначає, що «мовлення — конкретне говоріння, яке протікає у часі та занурено у звукову... чи письмову форму. Під мовленням розуміють як сам процес говоріння (мовленнєву діяльність), так і його результат (мовленнєві твори, що фіксує пам'ять та письмо)» [27, с. 414]. Тобто взаємини між розумовими процесами мовця і відтвореним ним текстом, а також між автором і художнім твором, що також відображає розумову діяльність його творця, ідентичні. «Мовлення має автора, що передає у ньому свої думки, почуття, для яких він обирає слова та структури речень» [там же].

Етико-естетичний ідеал письменника охоплює людське життя в цілому, дає перспективу розвитку особи, взаємин особи і суспільства. Образи-носії позитивних концептів у літературі володіють яскравою, могутньою індивідуальністю, завжди неповторні, своєрідні, завжди різко

відрізняються. Ці характеристики в поєднанні з відвагою, рішучістю і завзяттям створюють чарівність повноцінної, яскравої людини, через образ якої автор висловлює читачеві свій світогляд. Водночас, у мовленні героїв-виразників авторського сприйняття добра та зла, без сумніву, відображається і особа самого автора-творця. Отже, вивести авторський концепт позитивності або негативності на матеріалі художнього твору можна, тільки проаналізувавши систему персонажів, що діють у ньому.

Спостерігається декілька варіантів віддзеркалення етичної концепції автора:

1. Наявність суто позитивних героїв, що борються з несправедливістю і є об'єктом для наслідування в питаннях моралі (як, наприклад, Гамлет в однойменній трагедії Шекспіра, Роланд у «Пісні про Роланда»). Це непряме вираження авторської думки, що вимагає у читача буквального сприйняття і не викликає активної уявної роботи.

2. Відсутність чітко виписаного позитивного персонажа або млявість його образу в порівнянні з яскравою опуклістю антигероя або наявність у героя здебільшого негативних, ніж позитивних рис. Автор вимагає від читача, щоб той сам зробив висновок, проаналізувавши характер негативної властивості. Тут спрацьовує принцип «від зворотнього», коли справжній герой твору — фантом, якого малює уява шляхом зворотнього віддзеркалення негативних якостей негативного персонажа у вигляді відповідних позитивних якостей.

Простежуючи у своїх роботах зв'язок між мовною особистістю та загальнонаціональною мовою в усіх різновидах її формування, В. В. Виноградов не лише описував елементи тексту, але й виокремлював центральний образ автора, що вважав закладеним у літературному творі та доступним для пізнання шляхом аналізу складових тексту [5].

Отже, система авторського світогляду знаходить своє віддзеркалення як на рівні стилістики і лексики, так і на рівні фонетики і граматики, переважно синтаксичного її аспекту. Категорія синтаксису є тут однією з найменш наявних через майже відсутність жанрового диктату, синтаксичним похідним (на відміну від стилістичного і лексичного наповнення, де спостерігається більш яскраво виражена залежність від літературного стилю і, головне, жанру) [28, с. 184] і через відсутність чіткої оцінної сторони (наявність таких у стилістиці і лексиці виходить з самої класифікації жанрових ознак) [там же]. Проте твердження, що синтаксична складова тексту, на відміну від усіх інших, не несе інформації про авторське ставлення до того, що він зображує, порушує філософський закон єдності форми і змісту в мові («Природна умова мови зберігати одну форму для одного значення та одне значення для однієї форми» [22, с. 52] і робить нез'ясовною можливість одночасного співіснування стількох синтаксичних варіантів виразу одного сенсу). «Найбільш узагальнені ілюкутивні цілі (тобто цілі мовленнєвого акту) відображаються в граматичній структурі речення», — стверджує Н. Д. Арутюнова [27, с. 413]. Відповідно, якщо розглядати художній твір як одне зі втілень мовленнєвого впливу автора на читача, то значущість синтаксичної організації тексту не викликає сумніву. На необхідність синтаксичного аналізу тексту вказує і німецький письменник ХХ ст. Г.Белль (лауреат Нобелівської премії за 1972): «Оцінюйте слова, вивчайте синтаксис, досліджуйте ритміку!» [3, с. 134].

Таким чином, дослідження авторського концепту позитивності може проходити саме через цілісний аналіз авторського тексту та синтактики мовлення головних героїв.

Н. Хомський підкреслює роль індивідуального мовлення персонажу та зауважує, що воно обов'язково бере участь у творенні ідеї твору та соціальних відносин у ньому [21, с. 132]. Так, ми погоджуємося з І. Р. Мокаєвою в тому, що «етичні концепти — одиниці індивідуальної та суспільної свідомості, етнічно, культурно, ментально обґрунтовані, знаково оформлені фрагменти мовної картини світу, що включають у себе пізнання, знання та волевиявлення» [13, с. 15], проте уточнюємо, що у художньому творі авторські морально-етичні концепти реалізуються у системі образів, оскільки споконвічно саме конфлікт двох етичних категорій «добра» та «зла» зі своєрідним підрозділом героїв та їхніх вчинків за цими двома категоріями лежить в основі більшості художніх творів [28, с. 603].

Звідси можна зробити висновок, що концептуальна категоризація світу в термінах позитивності / негативності в художньому творі може проявлятися навіть на рівні синтаксису персонажного мовлення головного героя — рупора авторського уявлення про духовні ідеали сучасного йому суспільства і добра в цілому.

1. Аскольдов С. А. Концепт и слово / С. А. Аскольдов // Русская словесность. От теории словесности к структуре текста. Антология. — М., 1997. — С. 276—379.

2. Бабаева Е. В. Лингвокультурологические характеристики русской и немецкой аксиологических картин мира: Дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.20 — Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание / Е. В. Бабаева. — Волгоград, 2004. — 438 с.

3. Белль Г. Франкфуртские лекции / Г. Белль // Каждый день умирает частица свободы. — М., 1989. — 243 с.

4. Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов / Вежбицкая А. — М.: Языки славянской культуры, 2001. — 288 с.

5. Виноградов В. В. Проблема авторства и теория стилей / Виноградов В. В. — М.: Госуд. Изд-во художественной литературы, 1961. — 611 с.

6. фон Гумбольдт В. Избранные труды по языкознанию / фон Гумбольдт В. / [Пер. Г. В. Рамшвили]. — М.: Прогресс, 1984. — 400 с.
7. Карасик В. И. Лингвокультурный концепт как единица исследования / В. И. Карасик, Г. Г. Слышкин // Методологические проблемы когнитивной лингвистики: [Научное издание] / [Под ред. И. А. Стернина]. — Воронеж: Воронежский гос. ун-т, 2001. — С. 75—81.
8. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс: Монография / В. И. Карасик. — М.: Гнозис, 2004. — 390 с.
9. Кашкин В. Б. Универсальные грамматические концепты / В. Б. Кашкин // Методологические проблемы когнитивной лингвистики: [Научное издание] / [Под ред. И. А. Стернина]. — Воронеж: Воронежский гос. ун-т, 2001. — С. 45—52.
10. Колегаева И. М. Текст как единица научной и художественной коммуникации / Колегаева И. М. — Одесса: Ред.-изд. отд. обл. упр. по печати, 1991. — 163 с.
11. Кузнецов В. Г. Герменевтика и гуманитарное познание / В. Г. Кузнецов. — М.: МГУ, 1991. — 191 с.
12. Логика / [под. ред. Г. А. Левина]. — Минск: Изд-во Белорусского ун-та, 1974. — 336 с.
13. Мокаева И. Р. Этические концепты в языковой картине мира (На материале русского и карачаево-балкарского языков) // Мокаева Ирина Рамазовна: Дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19: Нальчик, 2004. — 155 с. — РГБ ОД, 61:04—10/1092.
14. Ніконова В. Г. Концептуалізація світу в трагедіях Шекспіра / В. Г. Ніконова // Учен. зап. Таврического нац. ун-та им. В. И. Вернадского. — Т. 17 (56). — 2004. — № 1. — С. 163—168. (Сер. Филология).
15. Рахилина Е. В. Когнитивный анализ предметных имен: семантика и сочетаемость / Е. В. Рахилина. — М.: Русские словари, 2000. — 415 с.
16. Светоносова Т. А. Когнитивная лингвистика и лингвокультурология: черты и различия / Т. А. Светоносова // Филологические науки в МГИМО: [сборник науч. трудов]. — № 27 (42) / МГИМО(У) МИД России: [Отв. ред. Г. И. Гладков]. — М.: МГИМО-Университет, 2007. — С. 39—46.
17. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: [Підручник] / О. О. Селіванова. — Полтава: Довкілля-К, 2008. — 712 с.
18. Слышкин Г. Г. Лингвокультурные концепты и метаконцепты: Дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.19 / Г. Г. Слышкин. — Волгоград, 2004. — 323 с.
19. Степанов Ю. С. Константы: словарь русской культуры / Ю. С. Степанов. — М.: Академический проект, 2001. — 990 с.
20. Стернин И. А. Может ли лингвист моделировать структуру концепта? / И. А. Стернин // Когнитивная семантика: Мат.-лы 2-й междунар. школы-семинара по когнитивной лингвистике, 11—14 сент. 2000 г. / [Отв. ред. Н. Н. Болдырев; ред.: Е. С. Кубрякова и др.]: В 2 ч. — Тамбов: Изд-во Тамб. ун-та, 2000. — Ч. 2. — С. 13—17.
21. Хомский Н. Язык и мышление. Язык и проблемы знания / Хомский Н. — Благовещенск: БГК им. И. А. Бодуэна Де Куртене, 1999. — 254 с.
22. Bolinger D. Meaning and Form / D. Bolinger. — London; NY: Longman, 1977. — 212 p.
23. Jackendoff R. What Is a Concept? / R. Jackendoff // Frame, Fields, and Concepts. New Essays in Semantic and Lexical Organization. — Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 1992. — P. 191—208.
24. Абушенко В. Л. Новейший философский словарь / В. Л. Абушенко, Н. Л. Кацук. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/New_Dict/360.php.
25. Энциклопедический словарь / Брокгауз, Ефрон. — СПб.: Изд-во Дело, бывшее Брокгауз—Ефрон. — 1899. — Т. 52. — 1242 с.
26. Кубрякова Е. С. Краткий словарь когнитивных терминов / Е. С. Кубрякова, В. З. Демьянков, Ю. Г. Панкрац, Л. Г. Лузина [под. общ. ред. Е. С. Кубряковой]. — М.: Филол.-ф-т МГУ им. М. В. Ломоносова, 1997. — 245 с.
27. Лингвистический энциклопедический словарь / [Под ред. Ярцевой]. — М.: Науч. изд-во «Большая Российская Энциклопедия», 2002. — 634 с.
28. Современный словарь-справочник по литературе / [Сост. и научн. ред. С. И. Кормилов]. — М.: Олимп: ООО Фирма «Изд-во АСТ». — 704 с.

О. О. Pozharytska

THE AUTHOR'S CONCEPT OF POSITIVITY IN A LITERARY WORK: PHILOLOGICAL INTERPRETATION

The article examines different definitions of the term «concept» in modern linguistics. In the process of analysis, the author suggests her own philological interpretation of this notion with regard to literary text research and main characters' speech portraits.

Key words: author's concept, positivity, negativity, personage speech, syntax.

Е. А. Пожарицкая

**АВТОРСКИЙ КОНЦЕПТ ПОЗИТИВНОСТИ В ХУДОЖЕСТВЕННОМ ПРОИЗВЕДЕНИИ:
ФИЛОЛОГИЧЕСКАЯ ИНТЕРПРЕТАЦИЯ**

В статье рассматриваются различные дефиниции термина «концепт» в современной лингвистике. В процессе анализа автор предлагает свою филологическую интерпретацию этого понятия применительно к исследованию художественного текста и речевого портрета главных героев.

Ключевые слова: авторский концепт, позитивность, негативность, персонажная речь, синтаксис.